

ПСИХОЛОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ КРЕАТИВНОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

І. В. Пузь

Сучасний освітній процес є не тільки динамічним, але й сензитивним процесом до більшості суспільних інновацій. У зв'язку з цим основний акцент у провідних освітніх системах світу робиться не на засвоєнні надмірної кількості знань, а на розвитку особистісного потенціалу майбутнього фахівця, який би дозволив йому швидко пристосовуватися до постійних прогресивних змін не тільки у межах своєї професійної галузі, але й в суспільстві в цілому.

Особливу цінність для сучасного компетентного фахівця представляє здатність діяти в нестандартних ситуаціях, швидко адаптуватися до нових умов. Це виражається у творчому підході до справи і оригінальності мислення без втрати раціональної його складової. Такі результати забезпечує розвинена креативність, основу якої складає здатність людини до творчого, нешаблонного мислення, спроможність абстрагуватися від пересічних і звичних форм мислення і вироблення власного погляду і способу реалізації дій. Основними параметрами креативності виступають: 1) оригінальність – здатність продукувати віддалені асоціації, незвичні відповіді; 2) семантична гнучкість – здатність виявити основну особливість об'єкта і запропонувати новий спосіб його застосування; 3) образна адаптивна гнучкість – здатність змінити форму стимулу так, щоб побачити в ньому нові характеристики та можливості його використання; 4) семантична миттєва гнучкість – здатність продукувати різноманітні ідеї в нерегламентованих обставинах.

На процес розвитку креативності впливають як внутрішні, так і зовнішні чинники. Так, до внутрішніх чинників прийнято відносити вроджені задатки, мотивацію до діяльності (у тому числі й до навчання) і до вирішення нестандартних задач, індивідуальну систему цінностей та характерологічні риси особистості. До зовнішніх чинників відносять особливості навчально-виховного процесу та широкі соціо-культурні умови, в яких розвивається особистість. Доведено, що середовище може сприяти чи, навпаки, пригальмовувати розвиток креативності.

Виходячи з вищевикладеного, стає зрозумілим, що одним із пріоритетних завдань освітнього процесу має стати розвиток креативності студентів як майбутніх фахівців та активних членів суспільства. Слід зазначити, що серед найбільш ефективних шляхів реалізації цього завдання виступає створення креативного освітнього середовища, основна мета якого має бути спрямована на розвиток творчого потенціалу майбутніх фахівців.

В основі розвитку креативної особистості під час навчального процесу можна виокреми три основні напрями, які дуже тісно взаємообумовлені між собою. Так, перший – це теоретичний напрям, що активізує креативність студентів за рахунок використання в навчальному процесі різного роду творчих проблемних завдань, вирішення яких сприяє формуванню креативного мислення у студентів. Другий – це методичний напрям, що формує креативність та творчі здібності за допомогою застосування в навчальному процесі креативних методик, різноманітних технік та ігор. Третій – особистісно-професійний напрям, що ґрунтується на створенні сприятливих умов для стимулювання творчих здібностей та творчого потенціалу особистості, формує переконання щодо необхідності креативної діяльності в професійній сфері.

Професійну підготовку, що сприятиме формуванню креативних знань, вмінь та навичок у майбутніх фахівців, визначає наявність наступних умов: використання спеціальних креативних методів і засобів, які підвищують мотивацію студентів до навчання та активізують їх до реалізації ними креативної діяльності; використання креативно-творчого підходу у вивченні фахових дисциплін; формування в студентів усвідомлення соціальної

значущості креативної діяльності, потреби використання креативності в професійній сфері; реорганізація навчального процесу, під час якого студенти стають творцями, а основний навчальний матеріал – методом досягнення творчих цілей; впровадження в навчальний процес додаткового матеріалу, який охоплюватиме креативні тактики, техніки, методики, що сприяють підвищенню ефективності креативної діяльності; уведення в навчальний процес методів та засобів конвергенції (наближення та здатності переносити) знання з однієї на іншу предметну сферу; використання у навчальному процесі методів, прийомів та засобів для формування у студентів креативно-метафоричного мислення, здатного розвивати здібність розпізнавати схожість та відмінність між об'єктами, предметами, діями; стимулювати креативний потенціал; генерувати креативні ідеї та задачі; забезпечення певних педагогічних умов та креативно-освітнього середовища для навчання та проходження навчальних та виробничих практик, забезпечення в різних циклах професійної підготовки наявності курсів, що використовуватимуть креативні технології в процесі володіння предметом.

Слід зазначити, що критеріями оцінки ефективності вищепредставлених умов креативно-освітнього середовища повинні бути не лише показники, що враховують ступінь опанування знаннями, уміннями й навичками, але й показники сформованості низки особистісних якостей, що характеризують різні аспекти розвитку інтелекту та креативності студентів.

До основних причин, що перешкоджають процесу формування креативної особистості студента, можна віднести наступні: невідповідність між змістовою і процесуальною сторонами в навчальному матеріалі; одноманітність форм і методів викладання навчання; слабка методична і дидактична забезпеченість реалізації креативного підходу до організації навчального процесу і використання його виховного потенціалу; невідповідність викладачів до роботи у межах креативного освітнього середовища.

Отже, креативне середовище є невід'ємною складовою освітнього середовища сучасного закладу вищої освіти. Організація креативного освітнього середовища створює умови для більш глибокого занурення студентів у пізнавально-творчий процес і дозволяє здійснити перехід від репродуктивної навчальної діяльності до творчо-креативної, організованої на основі об'єкт-суб'єктної креативної взаємодії між студентом і викладачем. Виходячи з вищевикладеного, можна зробити висновок, що належне забезпечення умов для розвитку креативності студентів під час навчання у ЗВО сприяє не тільки ефективній професійній підготовці майбутніх фахівців, але й їх особистісній самореалізації, прояву самостійності та ініціативності у вирішенні різного роду нестандартних ситуацій, що безумовно матиме позитивний вплив на подальше їх професійне та особистісне становлення.

УДК 159.9

ПСИХОЛОГІЯ КОЛЬОРУ: ОСОБЛИВОСТІ, ВПЛИВ І СЕМІОТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ

М. П. Розанов

Щоденно колір неодмінно впливає на певний вибір кожної людини, яка, зазвичай, навіть цього не помічає. В залежності від тематичного спрямування та основної мети, колір активно використовується в політичній, економічній, виробничій, промисловій та інших сферах діяльності, які спрямовані на споживача відповідних послуг.

Згідно з численними дослідженнями, ще на зорі зародження цивілізацій людство за різноманітним призначенням активно використовувало колір. Насамперед, в уявленнях і традиціях певні барви мали символічне, культове, кастове та розпізнавальне значення. До